

Percepcja słuchowa

Podstawowe umiejętności szkolne takie, jak czytanie i pisanie wymagają nie tylko dobrego spostrzegania i umiejętności odwzorowywania liter, ale również zdolności wyodrębniania dźwięków z potoku mowy. Gdy dziecko ma z tym trudności mówimy o zaburzeniu percepcji słuchowej.

Zaburzenia takie występują w wypadku osób z uszkodzeniami słuchu fizjologicznego, czyli w wypadku niesłyszania dźwięków z otoczenia, np. płynących ze zbyt dużej odległości albo zbyt cichych (osoby niesłyszące lub niedosłyszające). Jednak nie tylko wtedy. Z zaburzeniem percepcji słuchowej możemy się też spotkać u dzieci, które nie cierpią na żaden rodzaj niedosłuchu. Dzieje się tak ponieważ, aby nauczyć się poprawnie czytać i pisać ze słuchu, konieczne jest **wyodrębnianie poszczególnych głosek** (tzw. analiza słuchowa) oraz **scalanie pojedynczych głosek** w całość (synteza słuchowa). Za te umiejętności odpowiedzialny jest tzw. **słuch fonematyczny** (mowny). Warto również wspomnieć, że warunkiem poprawnego przebiegu tych czynności jest prawidłowa pamięć słuchowa. Dzieci z uszkodzonym słuchem fonematycznym mogą prawidłowo słyszeć poszczególne dźwięki, ale nie potrafią wyróżnić ich z potoku słów. To powoduje czasem opuszczanie głosek w wyrazach, ich zamianę, trudności w różnicowaniu wyrazów podobnie brzmiących; półka - bułka, dzień - cień. Czytanie jest nierytmiczne i powolne, często również rozumienie tekstu jest słabe, ponieważ cały wysiłek dziecka skupia się na stronie technicznej czytania.

Procesy analizy i syntezy słuchowej doskonalą się wraz z wiekiem dziecka. Dzieci trzyletnie potrafią różnicować słowa mające zbliżoną strukturę dźwiękową. Pod koniec wieku przedszkolnego funkcje te osiągają pełną samodzielność i zaczynają działać jako nieświadoma czynność umysłowa. Pewne symptomy i nieprawidłowości w funkcjonowaniu percepcji słuchowej można czasem dostrzec już u młodszych dzieci przedszkolnych w nieprzyswajaniu treści wierszyków, piosenek, w nieumiejętności powtarzania dłuższych zdań i rozumienia poleceń. Wynika to z gorszej pamięci słownej i analizy słuchowej tekstów słownych.

Percepcję słuchową dziecka można doskonalić, dzieje się to przede wszystkim w toku sytuacji naturalnych: zabaw, rozmów, ponadto można zastosować szereg ćwiczeń doskonalących te umiejętności, a będących jednocześnie dla dziecka świetną zabawą.

Przykłady ćwiczeń usprawniających percepcję słuchową:

- rozpoznawanie odgłosów zwierząt
- rozpoznawania przedmiotów na podstawie dźwięków (pęk kluczy, garnek, klocki drewniane, szklanka, folia itp.)
- rozpoznawanie osób na podstawie barwy głosu
- dobieranie w pary przedmiotów o jednakowym brzmieniu - np. puszki słuchowe
- rozróżnianie tempa w połączeniu z zabawą ruchową - szybko - bieg, wolno - marsz
- zabawa w "głuchy telefon"
- tworzenie wyrazów na tę samą sylabę
- segregowanie obrazków wg pierwszych głosek
- układanie rymowanek
- ćwiczenia z rytmem (wystukiwanie rytmu według zaprezentowanego wzoru lub skakanie w rytmie).

- tworzenie rymów do podanego wyrazu.
- ćwiczenia związane ze słowami: wymyślanie wyrazów na określoną głoskę, podział wyrazów na sylaby i na głoski, rozpoznawanie głosek na początku i na końcu wyrazu
- słuchowe różnicowanie par wyrazów;
- budowanie ciągów wyrazowych; loteryjki wyrazowe;
- pisanie ze słuchu;
- tworzenie rymów
- dzielenie zdania na wyrazy, a wyrazów na sylaby i głoski
- tworzenie wyrazów z sylab wypowiedzianych w odstępach czasowych oraz z głosek wymawianych krótko.
- tworzenie wyrazów do schematów – dana głoska w określonej pozycji.
- liczenie i porównywanie liczby wyrazów w zdaniu.
- kończenie rozpoczętych zdań.
- układanie zdań o podanej liczbie wyrazów.
- wyklaskiwanie sylab w wyrazie.
- rozpoznawanie wyrazów wypowiedzianych sylabami.
- kończenie wyrazów rozpoczynających się daną sylabą.
- rebusy obrazkowe, obrazkowo-sylabowe, obrazkowo-literowe.
- wyodrębnianie miejsca sylaby i głoski w wyrazie
- wyodrębnianie głosek na początku, na końcu oraz w środku wyrazu
- liczenie sylab i głosek w wyrazie
- układanie zdań, liczenie wyrazów, porównywanie, które zdanie jest dłuższe
- kończenie lub rozpoczynanie wyrazów dwusylabowych – demonstrujemy obrazek, podajemy pierwszą sylabę, a dziecko kończy. dziecko nie powinno powtarzać pierwszej sylaby
- liczenie samogłosek w usłyszonym wyrazie.
- zabawy w szukanie rymów.
- nauka krótkich wierszyków piosenek.
- zabawa w zapamiętywanie ciągów słów.
- słuchowe wyszukiwanie krótszych wyrazów ukrytych w dłuższych.
- łańcuchy sylabowe, łańcuchy głoskowe
- rozpoznawanie nazwy obrazka na podstawie pierwszej sylaby: podajemy sylabę i określamy cechy charakterystyczne przedmiotu na obrazku (inna wersja tego ćw. to podawanie innych wyrazów na tę sylabę)
- wybieranie obrazków, których nazwy rozpoczynają się od podanej głoski
- dobieranie par obrazków, których nazwy rozpoczynają się na taką samą głoską
- podawanie wyrazów na określoną głoskę
- wybieranie obrazków, których nazwy kończą się tą samą głoską (nie mogą to być głoski: d, b, g, w, ż, ź, dź, bo tracą one na końcu wyrazu dźwięczność)
- rozpoznawanie nazwy obrazka na podstawie ostatniej głoski podajemy głoskę, a dziecko szuka obrazka)

<http://www.berek.pl/>